

Inhalt

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 1, augustus 1938.....	1
Het nieuwe tijdschrift “radencommunisme”	1
Trotski en het radencommunisme	2
I. Het vraagstuk	2
II. Rusland en West-Europa.....	3
III. Voorhoede of achterhoede?	5
IV. Theorie en beweging	7
Het communistisch manifest	9
Klassenbeweging.....	15
Oorspronkelijke accumulatie	16
Het denken in organisaties	17
Groei van de oude organisaties.....	18

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 1, augustus 1938

Het nieuwe tijdschrift “radencommunisme”

Hiermede verschijnt het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift “Radencommunisme”, uitgegeven door radencommunistische werkgroepen. Tegelijk houdt de P.I.C. op te verschijnen.

De P.I.C. was feitelijk een voortzetting van der de oude K.A.P. verrichte arbeid. Toch was zijn eerste verschijnen een aanduiding dat zich in de radencommunistische beweging een principiële verandering had voltrokken het daaraan toe was de K.A.P. steeds een partij geweest naast andere. Al had zij ook andere opvattingen over de klassenstrijd, toch zag zij evenals andere partijen haar taak erin het proletariaat in zijn bevrijdingsstrijd aan te voeren.

Naar kritiek aan de IIIe Internationale was kritiek aan de tactiek, niet aan de principiële opvattingen en doelstellingen, niet aan het wezen der bestaande arbeidersbeweging zelf.

Toch bestond er al een wezenlijk verschil tussen de K.A.P. en de andere partijen. Want waar de K.A.P. de revolutionaire arbeidersraden ondersteunde in hun strijd tegen verwording en vernietiging, daar koos zij partij vóór de organisatie der arbeidersdictatuur, tegen die van de partijdictatuur.

De eerste verschijning van de P.I.C. was het teken, het de verdere consequenties van deze in de praktijk aangenomen houding meer en meer in het bewustzijn der radenbeweging begonnen door te dringen. Daarmee opende zich voor haar een nieuwe taak: de verdieping en de propaganda van de beginselen van de zelfstandige klassenbeweging der arbeiders en de radendictatuur. Gedurende de 11 jaar van zijn bestaan heft de P.I.C. aan deze taak gewerkt. De “Grondbeginselen der communistische Productie en Distributie” vormen één van de belangrijkste resultaten van deze arbeid. De kritiek op de bestaande arbeidersbeweging kreeg daardoor ook een geheel ander karakter. Zij werd nu gezien als een tijdelijk product van de kapitalistische ontwikkeling, voorbestemd om in het revolutie proces onder te gaan. Zo kwam tegelijkertijd het vraagstuk en de orde, van de vorming van een *nieuwe arbeidersbeweging*, die een positieve rol zal moeten spelen in de bevrijdingsstrijd der arbeidersklasse.

En juist deze kant van onze taak is in de laatste tijd veel belangrijker geworden. De zelfstandige acties van de arbeiders nemen steeds meer toe in aantal en kracht; en waar zij nog niet plaats vinden, doordat de arbeiders nog niet voldoende van hun betekenis zijn doordrongen, of doordat de machtsverhoudingen ze nog onmogelijk maken, daar groeit toch bij vele strijdbare arbeiders het bewustzijn van hun noodzakelijkheid. Op deze basis begint zich reeds internationaal een nieuwe beweging te vormen; die de propaganda van de radenopvattingen ter hand neemt. Een internationaal radencommunistisch orgaan, "Klasbatalo" werd opgericht, en hoeft reeds veel tot de verbreiding van de radengedachte bijgedragen.

Betekende de oprichting van P.I.C., dat een begin werd gemaakt met de principiële verdieping van de radencommunistische opvattingen, dan brengt "Radencommunisme" nu tot uitdrukking, dat na een lange periode van zoeken en tasten de radenbeweging met meer zelfverzekerdheid haar weg kan gaan. Naast de verheldering die in eigen kring moet worden gebracht begint de uitwendige propaganda een steeds belangrijker rol te spelen.

Vandaar de oprichting van organen als "Proletenstemmen" en "Klasbatalo", die door de vorm waarin zo worden uitgegeven, of de grotere verbreiding, moet op de propaganda in bredere kring zijn ingesteld dan met de P.I.C. het geval was. Het theoretisch orgaan zal nu ook meer definitieve vorm krijgen, en bovendien zal het van nu af de gemeenschappelijke uitgave worden van verschillende radencommunistische werkgroepen in Holland.

Daarmee is een begin gemaakt voor een nauwere samenwerking tussen de verschillende groeperingen der radenbeweging.

Op de weg naar het groeien van een nieuwe arbeidersbeweging is het slechts een stap, maar toch luidt hij een nieuwe fase in, omdat hij staat aan hot begin van een tijdperk waarin de radencommunistische theorieën meer en meer tot tastbare werkelijkheid gaan worden.

Esperantisten!

Abonneer je op: *Klasbatalo*, internationaal radencommunistisch orgaan. Per nummer 5cts. Bij ons te bestellen.

Trotski en het radencommunisme

I. Het vraagstuk

Onder de richtingen, die onder de revolutionair gezinde arbeiders invloed hebben, is het Trotskisme eigenlijk de enige met wie ernstig over beginselen te debatteren is.

De C.P., de stalinistische "Communistische Partij", beperkt zich meestal tot persoonlijke verdachtmaking, handtastelijk geweld waar het er de macht toe heeft, en parlamentsgeknoei om een schijntje van macht te krijgen; principiële, zakelijke discussie is met hen niet mogelijk.

De Trotskisten beroemen er zich op, dat zij de zuivere leer en tactiek van Lenin voortzetten, die door Stalin verlaten is. Zij zijn enkel nog maar oppositie en hebben nog geen macht; zij rekenen op de geestelijke kracht van het bolsjewisme, dat de Russische revolutie tot stand bracht; daar hebben zij alle reden om zakelijk, met argumenten te strijden. Daarom komt de tegenstelling tussen het radencommunisme en het bolsjewisme tegenwoordig praktisch voor den dag in de tegenstelling tussen radencommunisten en Trotskisten.

Hun tegenstelling is een tegenstelling van beginselen, waarover men ernstig kan discussiëren; en zulk een discussie kan niet anders dan tot verheldering leiden.

Daarom knopen we hier aan, bij een zinsnede, waarin Trotski zijn tegenstelling tot de beginselen van het radencommunisme op duidelijke wijze tot uitdrukking brengt.

Wij vinden die in een artikel van Trotski over "Bolsjewisme en Stalinisme", afgedrukt in "De Enige Weg, orgaan der groep Bolsjewiki-Leninisten", van 13 en 27 april en 11 mei 1938.

Daar zegt hij, (in het tweede van deze nummers), in aansluiting op, en ter weerlegging van de kritiek die Gorter en anderen op de tactiek van Lenin hadden uitgesproken:

"Het proletariaat kan niet anders aan de macht komen dan in de persoon van zijn voorhoede. Reeds de noodzakelijkheid van een staatsmacht zelf komt voort uit het ontoereikende cultuur-niveau van de massa en uit haar ongelijkvormigheid. In de tot partij georganiseerde voorhoede kristalliseert zich het vrijheidsstreven der massa's. Zonder vertrouwen van massa in de

voorhoede, zonder ondersteuning van de voorhoede door de klasse, kan van machtsverovering geen sprake zijn. In deze zin zijn de proletarische revolutie en de dictatuur zaak van de gehele klasse doch niet anders dan onder leiding van de voorhoede. De sovjets zijn slechts de georganiseerde vorm de verbinding tussen voorhoede en klasse. Deze vorm een revolutionaire inhoud geven, kan slechts de partij. Dat is door de positieve ervaring van de Oktoberrevolutie en door de negatieve ervaring van andere landen (Duitsland, Oostenrijk en tenslotte Spanje) bewezen. Niemand heeft, niet alle in de praktijk getoond, maar ook slechts geprobeerd op papier duidelijk uiteen te zetten, hoe het proletariaat de macht veroveren kan zonder politieke leiding van een partij, die weet wat ze wil.”

Hier komt dus de grond, opvatting van Trotski en het leninisme duidelijk te voorschijn: Er is een scherp onderscheid tussen de kleine minderheid van bekwame en bewuste voorgangers, de “voorhoede”, de partij enerzijds, en de grote massa van de arbeiders anderzijds. In de strijd en daarna hebben zij elk een zeer verschillende plaats en zeer verschillende functies:

Deze voorhoede moet de strijd uitdenken, het programma vaststellen, moet weten wat zij wil en hoe het gaan zal, de massa moet volgen, vertrouwen hebben, gehoorzamen, en door haar aantal kracht aan de acties geven.

En dat het alleen op deze manier, door deze verhouding van bewuste georganiseerde voorhoede en onbewuste massa van volgelingen kan gaan en moet gaan, wordt dan bewezen door het voorbeeld van Rusland (en de mislukking in andere landen).

II. Rusland en West-Europa

Maar kan de Russische revolutie inderdaad als voorbeeld dienen voor de arbeidersklasse in West-Europa en Amerika.

Daartoe zijn de verschillen, nu hier en toen daar, veel te groot.

In Rusland regeerde een barbaars Tsarisme door middel van een troepje ruwe en onwetende beambten over een reusachtig boerenvolk. Slechts een klein percentage van de bevolking was arbeiders, opgehoopt in enkele steden met grote fabrieken. Deze arbeiders waren nog half boers, door honger van het land gedreven naar de fabriek, waar zo dan begonnen vatbaar te worden voor gezamenlijk optreden in stakingen en demonstraties.

Tegen het Tsarisme werd reeds tientallen van jaren een heldhaftige strijd gevoerd door de intellectuelen, die snakten naar West-Europese toestanden, waarbij ze dan een vrije en geachte plaats in een zich ontwikkelende kapitalistische maatschappij konden innemen. Uit deze revolutionaire intellectuelen kwam de bolsjewistische partij voort, die uit het westen de theorie van Marx over kapitalisme en klassenstrijd had overgenomen, deze onder de arbeiders propageerde, de leiding nam in hun strijd en ze tot een macht tot omverwerping van het Tsarisme maakte.

Hier is dus reeds de eerste grote tegenstelling in het aantal.

In de landen van het grootkapitalisme vormt de arbeidersklasse de grote massa van de bevolking. Hier komt dus haar doel en taak daarop neer, haar eigen organisatievorm te vinden, opdat zij industrie en grootbedrijf, die zichzelf onderhaar handen hoeft, als een planmatig geheel beheersen kan.

In Rusland was de arbeidersklasse zelf, in vergelijking met de grote boerenmassa, een kleine groep. Daarom reeds kan het geval van Rusland geen voorbeeld voor grootkapitalistische landen zijn.

En datzelfde geldt voor het doel. Wat in Rusland het doel moest zijn, de omverwerping van het Tsarisme, kwam overeen met wat reeds eeuwen geleden in West-Europa was gebeurd; het verlangen ging uit naar een toestand van politieke en geestelijke, burgerlijke vrijheid, die in West-Europa en Amerika al lang verwezenlijkt was. In deze landen heeft de industriële ontwikkeling haar hoogste graad van technische volkomenheid bereikt; en daardoor is overgang naar het communisme mogelijk.

Het doel is dus hier vernietiging van het aan het einde van zijn ontwikkeling gekomen kapitalisme. Rusland stond aan het allereerste begin van deze ontwikkeling; een revolutie kan daar alleen leiden tot een opheffing van de barbaars-primitieve verstarring en tot het openen van de weg voor deze ontwikkeling.

Hoe kan iemand er toe komen, de voorwaarden die voor dit laatste nodig zijn, op te willen leggen aan de overgang van het technisch hoogontwikkelde grootkapitalisme naar het communisme?

Dat is niet enkel een kwestie van werktuigen, maar vooral van mensen.

Een productiewijze bestaat uit techniek én mensen, klassen; wat wij behoeften en noodzakelijkheden van ontwikkeling der techniek noemen, wordt bewust als gedachten en wil in deze klassen.

Dat in het Rusland van toen en in het Westen van nu, ten gevolge van de verschillende technische ontwikkeling, deze mensen, deze klassen geheel verschillend zijn, dat is de hoofdzaak waarop het hier aankomt.

In Rusland was zo goed als geen bourgeoisie; het land bevond zich nog in een vóór-burgerlijk stadium van ontwikkeling. De arbeiders hadden geen bourgeoisie te bevechten en te overwinnen, alleen een vermolmd staatsmacht te vernietigen, die door de oorlog in elkaar zakte.

In West-Europa en Amerika daarentegen heerst de bourgeoisie, een klasse zo machtig als er nooit een geweest is. Zij is meester over alle productiemiddelen, die door de hoogontwikkelde techniek tot een machtig wereld-apparaat gegroeid zijn, dat nog elke dag volmaakter wordt.

Zij is meester over alle rijkdommen der wereld; waarmee ze alles kan kopen en alles kan onderwerpen.

Zij bestaat niet enkel uit een handjevol grootkapitalisten: Achter de grote financiers en monopolisten, die het economisch leven beheersen, staat een miljoenenklasse van kleinere zelfstandige ondernemers, vol energie worstelend om door uitbuiting van arbeiders en door concurrentiestrijd met elkaar, naar boven te komen en rijk te worden.

En het is niet enkel door deze stoffelijke macht, dat de bourgeoisie heerst. In de eeuwen van haar opkomst en heerschappij is een geestes- en gedachteleven, een burgerlijke cultuur opgegroeid, die de gehele maatschappij doordringt. Deze gedachtewereld wordt door school en pers aan ieder ingeprent en is zo tot een algemene denkwijze geworden: zo bijvoorbeeld dat een ieder voor zich zelf moet zorgen en zijn geluk opbouwen, dat armoede de straf is voor luiheid of onbekwaamheid, dat verdienste omhoog voert tot de leidende plaatsen. Dat deze burgerlijke geest ook het grootste deel der arbeidersklasse nog in hoge mate vervuld, is haar voornaamste bron van zwakte en onrijpheid.

Kan iemand in ernst geloven, dat een minderheidsgroep, een "voorhoede", een partij van nog zo vurige en bekwame revolutionairen, in staat zou zijn deze klasse te overwinnen?

Dat Russische leiders dat konden geloven is alleen daardoor begrijpelijk, dat ze het hele probleem niet zagen. Zij meenden dat het in West-Europa om hetzelfde ging als in Rusland: een paar vorsten, militaire en adellijke klieken en grootfinanciers uit de weg ruimen, die door het gehele volk gehaat werden, en dan zichzelf als betere regering in hun plaats zetten.

De Russische Bolsjewiki kenden de innerlijke structuur van West-Europa, het wezenlijke karakter van de bourgeoisie en haar diepgewortelde geestelijke macht niet.

Zij wisten niet, hoezeer hun eigen leer van de voorhoede, die de massa leiden en beheersen moet, tot de burgerlijke denkwijze behoort.

En de jonge West-Europese arbeiders en intellectuelen, die door de Russische revolutie gewekt en in geestdrift ontstoken, zich bij de Communistische Partij aansloten, zij waren er zich evenmin van bewust; zij namen aan dat die voortreffelijke revolutionairen, die het machtigste keizerschap van Europa vernietigd hadden, nu ook de wereldrevolutie wel konden doorvoeren.

Thans, 20 jaar later, zien we wat daarvan terecht is gekomen; wij hebben nu de proef op de som van de Bolsjewistische tactiek: de bourgeoisie machtiger, de arbeiders machtelozer dan ooit tevoren. Des te merkwaardiger, dat nu nog steeds een der oude bolsjewistische leiders dezelfde bolsjewistische tactiek blijft aanbevelen.

Er is maar één macht, die in staat is de bourgeoisie te overwinnen: de arbeidersklasse!

Zij is nog niet sterk genoeg, zeker; anders had ze al overwonnen. Maar dat zij zal groeien in kracht tot ze zal overwinnen, dat erkennen wij in de vermogens, die in haar liggen, die door de maatschappij in haar gegroeid zijn en die de maatschappelijke ontwikkeling verder zal doen groeien.

De arbeiders in West-Europa en Amerika zijn niet, als de Russische bij de revolutie, pas uit de primitieve wereld van dorps-communisme losgekomen, nog vol van de barbaarse onwetendheid én de bijgelovige denkwijze van vóórburgerlijke tijden.

Zij zijn het product van meerdere eeuwen burgerlijke ontwikkeling, waarin hun vaders en als zelfstandige kleine boeren en burgers, een leerschool van krachtig individualisme doorlopen hebben.

Daarna, door de opkomst van het kapitalisme verarmd, eronder geconcentreerd, in de stad en in de fabriek gedreven, diep neer getrapt, hebben ze, geleerd te strijden in gemeenschap, het eerste begin van hun communistische opvoeding. De machine, het grootbedrijf, drilt hen tot georganiseerd handelen; het oude individualisme wordt niet uitgeroeid, maar leert zich als deel in het geheel voegen en de persoonlijke eigenzinnigheid en de persoonlijke vrees te overwinnen.

Natuurlijk zijn niet allen gelijk; er zijn arbeidersgroepen die al enige eeuwen lang in dezelfde achterbuurten van oude industrie-steden uitgebuit, zó uitgemergeld en neergedrukt zijn, dat men twijfelt of zij ooit in staat zouden zijn, zichzelf te bevrijden.

Maar voor de grote massa der tientallen miljoenen geldt, dat zij met de opkomst van het kapitalisme daarin getrokken; met en door het kapitalisme opgegroeid en opgevoed, in voortdurende strijd, zij het ook in op- en neergang, tot steeds grotere innerlijke kracht opstijgen.

Was het kapitalisme een stabiele solide productievorm, dan zouden zij zich daarin hun plaats veroveren.

Nu het kapitalisme in steeds erger crises in elkaar zakt, nu het steeds onmogelijker blijkt de productie onder leiding der bourgeoisie behoorlijk gaande te houden, zal de arbeidersklasse haar organisatie tot zulk een sterkte moeten opbouwen, dat zij zich meester van de productie kan maken.

Beschouwen wij nu nog eens de Bolsjewistische leer van Trotski, dan blijkt dat zij ontstaan is uit en behoort bij de verhoudingen, waarin bij hun revolutie, de Bolsjewiki de Russische arbeidersklasse aantreffen. Hun vergissing is, dat zij deze leer op de arbeidersklasse en de verhoudingen in de grootkapitalistische landen willen toepassen.

III. Voorhoede of achterhoede?

De tegenstelling tussen de bolsjewistische opvatting van Trotski en die van het radencommunisme bestaat daarin, dat hij de arbeidersklasse verdeelt in een bekwame leidende voorhoede en de meelopende volgende massa, terwijl wij menen, dat zij alleen overwinnen kan door als één gesloten eenheid op te treden.

Maar gaan wij daar niet te veel van de illusie van de gelijkheid van de arbeiders uit? Bestaan er tussen hen niet zó grote verschillen in aanleg, bekwaamheid, karakter dat zij onmogelijk allen tegelijk tot revolutionair inzicht en handelen kunnen komen, dus dat vanzelf een kleine keurbende moet voorgaan en leiden?

Natuurlijk is het waar, dat de arbeiders, evenals alle mensen, ongelijk in persoonlijke eigenschappen, bekwaamheden, intelligentie, moed volharding zijn. Die het vlugst van geest zijn zullen het snelst nieuwe inzichten in zich opnemen, de dappersten zullen het eerst bereid zijn tot actief optreden. Zij zullen de voorgangers zijn, aan de anderen inzicht en raad geven, ze opwekken en aansporen, in acties als leiders optreden.

Het verschil met de ontvaardingsvormen van de oude arbeiders-beweging is, dat zij geen beroepsleiders zullen zijn, dat zij zich niet als leidende groep afzonderen, voor wie het "leiden" een vak wordt met eigen belangen en die "leiders" met machtsmiddelen blijven, al zijn ze in inzicht bij de anderen achter geraakt.

Elke grote arbeidersgroep, zoals het personeel van een grote onderneming, bestaat uit personen van de meest verschillende aanleg en eigenschappen. Maar zij moeten tenslotte als één lichaam, als vast verbonden eenheid optreden. Dus moeten zij hun inzicht en wil tot overeenstemming brengen; wie het beste alles overziet moet de anderen overtuigen, de vurigsten moeten meeslepen, de voorzichtigen hun vrees overwinnen; als samenvatting van de werking van de economische krachten op al deze bestanddelen van het geheel komt de daad tot stand.

Nu kan men de vraag stellen: Zou het niet beter zijn, dat de bekwaamste, verst vooruitziende personen beslissen en de anderen, die anders toch maar tegenhouden, blindelings volgden?

Maar dan moet het antwoord zijn: Het gaat in de strijd der arbeiders niet om één daad, niet om één sprong, die gewaagd moet worden en waarmee de strijd dan beslist is; het gaat om voortgezet worstelen, om volhouden en het hoofd bieden aan steeds nieuwe moeilijkheden en problemen, en daardoor rijp worden voor de taak van volkomen organisatie van de maatschappij.

Daarbij komt het aldoor en overal op de kwaliteit van ieder aan; steeds kan alleen zoveel bereikt worden als met de innerlijke kracht van de gehele klasse overeenkomt.

Het is een strijd om het leven, om het bestaan zelf; die kan men niet voeren in goed geloof dat een ander, een knappe leider, het wel weten zal.

De wetenschap van de biologie leert dat bij een bepaalde soort (dus ook bij de mens) elke eigenschap bij de verschillende individuen in verschillende graden voorkomt, een gemiddelde graad het meest, sterkere en zwakkere graden wat minder, en de allersterkste en allerzwakste graden veel zeldzamer. De grote massa met normale intelligentie, een gemiddelde graad van inzicht, bekwaamheid, moed en andere eigenschappen bepaalt door de wijze waarop de grote economische en politieke crises op haar inwerken en zij daarop reageert, het verloop van de wereldontwikkeling.

De burgerlijke sociologie van de 19e eeuw haalt de grote mannen, de kopstukken naar voren, aan wie zij de vooruitgang voornamelijk toeschrijft; deze kleine minderheid van bovenuit stekende toppen stelt zij tegenover de grote massa van tragen, dommen, onverschilligen en onbegaafden, die passief de geschiedenis ondergaan.

Het is wel duidelijk, dat deze manier van de mensheid verdelen slechts een weerspiegeling is, en een rechtvaardiging moet zijn, van het feit, dat een minderheid als heersende klasse de grote massa onderworpen houdt en uitbuit.

De uitstekende bekwaamsten worden rijk, de onbekwame massa blijft arm. Dit is niet het eerste en enige geval, dat als uitvloeisel van een eeuwige natuurwet wordt voorgesteld, wat alleen maar een maatschappelijk, dus voorbijgaand feit is. Deze burgerlijke omvorming van het biologische feit der onderlinge verschillen tussen de mensen is ook de basis van de bolsjewistische leer – met dit verschil, dat wie voor de bourgeoisie de “besten” zijn, voor Trotski de slechtsten zijn. Ook zijn “voorhoede” van besten, die de onbekwame massa leidt en voor haar denkt, is in beginsel en kiem een nieuwe heersende klasse.

Steeds zullen onder de arbeiders, als onder elke klasse, sommigen begaafder en bekwaamer zijn, zich sneller van nieuwe toestanden en noodzakelijkheden bewust worden, van wie door propaganda en voorbeeld een grote stuwende revolutionaire kracht op de anderen kan uitgaan. Wanneer dezen zich nu tot een groep, een partij verenigen, die zich steeds vaster organiseert als voorhoede tegenover massa, dan treedt bij hen steeds weer een verschil in karakter ten opzichte van de massa op.

Vooraf bij de leiders, die dan beroeps-revolutionairen worden; hun levensomgeving en daarmee ook hun geestelijk milieu. Maar de indruk en de onvrijheid zeer groot zijn, en zij dus veel in het geheim moeten werken, ontwikkelt zich een samenzweerdermentaliteit, zoals dat algemeen was in de geschiedenis van de burgerlijke revoluties.

Zij zien zeer sterk de noodzakelijkheid van revolutie en praten aldoor over revolutie, de daaraan aansluitende ontwikkelingsmogelijkheden treden als een bijna tastbare realiteit voor hun geest, zij trachten de ontwikkeling te versnellen, en zien dan de onverstoerbare passiviteit van de massa's als iets onnatuurlijks, als een achterlijkheid door minderwaardige eigenschappen

Deze massa's leven echter in de werkelijke wereld, ze voelen direct, instinctief de macht van het kapitaal zowel als hun eigen onrijpheid, die niet door een paar vlammende oproepen weg te nemen is, maar alleen door actie en strijd, wanneer die hun door een sterkere druk van het kapitaal opgedrongen wordt. Zo leeft de “voorhoede” in een andere wereld dan de massa; hun verschil in denken en voelen is niet maar enkel een verschil in sterker of minder sterk de nieuwe groeiende maatschappelijke werkelijkheid bewust te worden, maar ook steeds meer de werking van een verschillende werkelijkheid.

Zulke voorhoede-revolutionairen beschouwen zichzelf als de leiders en bouwers van hun voorgestelde betere toekomstwereld; en wanneer de gehele klasse niet dadelijk volgt, is dit een reden te meer om zich zelf verheven te achten boven de traagheid en ongevoeligheid van de massa's.

Zij zien niet dat een ander proces, het proces van zelf-ontwikkeling en zelf-organisatie van de massa's langzaam opkomt, en moet opkomen, als wezenlijke grondslag voor de nieuwe maatschappij.

Zij werken dit tegen door hun propaganda, die schijnbaar een sneller, gemakkelijker weg wijst. Zo wordt hun leer een hindernis in de nieuwe oriëntering van de arbeidersbeweging.

Mogen zij in bepaalde ogenblikken als stuwkracht dienst kunnen doen, zo verliezen zij spoedig, juist door hun burgerlijke voorhoede-theorie, voeling met wat als werkelijke revolutionaire kracht in de massa's opgroeit. Terwijl zij een voorhoede menen te zijn, worden zij steeds meer een achterhoede, niet in staat de werkelijke beweging van de arbeidersklasse te volgen.

IV. Theorie en beweging

Volgens de Bolsjewistische leer is het niet alleen een voorhoede, die de arbeiders nodig hebben; maar ook een voorhoede van intellectuelen.

Wij lezen in een ander stuk van hetzelfde Bolsjewistisch-Leninistisch orgaan ("De R.S.A.P. en de 4e Internationale", in "De Enige Weg" van 13 april 1938) het volgende:

"Lenin toonde aan dat de theoretische leer van de sociaaldemocratie geheel onafhankelijk van de spontane groei van de arbeidersbeweging ontstond, dat zij ontstond als natuurlijk en onvermijdelijk gevolg van de ideeën-ontwikkeling van het revolutionair socialistisch intellect."

"Lenin bewees, dat de theorie van het wetenschappelijk socialisme door de meest vooruitstrevende vertegenwoordigers van het burgerlijk intellect onder de arbeiders gebracht werd en steeds weer ingedragen moeten worden, dat alsook de revolutionaire partij, die deze naam verdient, niet uit de spontane arbeidersstrijd ontstaat, maar bewust en planmatig geschapen moet worden."

Dat wil dus zeggen, dat de arbeiders wel uit zichzelf weten te strijden, maar dat socialistisch doel en algemeen begrip alleen van de intellectuelen kunnen komen. De intellectuelen ontwikkelen doel en theorie uit zichzelf, zonder inwerking van de arbeidersbeweging. Zonder deze theoretische hulp van de intellectuelen zouden de arbeiders als 't ware in mist en duisternis er op los slaan, geen doel zien, geen breder inzicht krijgen. En het is niet eens voldoende, dat Marx en Engels, ééns en voor goed de socialistische theorie ontwikkelden: deze blijft toch voor de arbeiders onbereikbaar, als niet-socialistische intellectuelen steeds opnieuw deze theorie onder hen propageren.

Er is in deze opvattingen steeds een kern van waarheid, die, omdat ze toch maar heel beperkt is, tot een schijn van waarheid wordt.

Niemand onder ons, die de grote waarde en de fundamentele betekenis van het Marxisme, de theorie van Marx en Engels, voor de arbeidersbeweging betwijfelt. En dikwijls ging ook de eerste propaganda van deze theorie van intellectuelen uit.

Maar is deze theorie als een gave van buitenaf, uit de wereld van het burgerlijk intellect, tot de arbeiders gekomen?

Iedereen, die maar iets met de geestes-ontwikkeling van Marx en Engels bekend is, weet dat zij begonnen als burgerlijke revolutionairen, die daarop door de invloed van het Franse socialisme en van de Engelse arbeidersbeweging in een nieuwe richting gestuwd werden. Zonder de geweldige klassenbewegingen van de Engelse arbeiders, de massale stakingen en demonstraties verbonden met de strijd van het Chartisme, zouden zij nooit tot hun opvatting van de omwenteling van het kapitalisme door middel van de proletarische klassenstrijd hebben kunnen komen.

Dat Lenin dit niet zag, lag ten eerste daaraan, dat hijzelf nooit dit kernpunt van het Marxisme – dat de ideeën door de materiële wereld, door de maatschappij met haar klassenstrijd bepaald worden – in zich heeft opgenomen, en dus kon menen dat nieuwe ideeën in de koppen van de intellectuelen konden ontstaan. En ten tweede lag het daaraan, dat hij de gehele arbeidersbeweging beoordeelde naar Rusland, waar inderdaad sinds 1900 het socialistisch intellect, gevoed met westerse theorie, aan de volkomen onwetende, maar spontaan zich verzettende arbeiders, het socialisme moest brengen.

Het ontstaan van de socialistische theorie is juist een treffend voorbeeld van de onderlinge beïnvloeding van praktijk en theorie – hoe uit de praktijk van leven en strijd nieuwe theoretische inzichten ontstaan, en hoe deze weer bevorderend op de praktijk terugwerken.

Maar men moet deze toch niet als twee geheel verschillende, tegenover elkaar staande dingen beschouwen. Met de tegenwoordig ver doorgevoerde specialisering van hersenwerk en handenwerk meent men soms dat de éne soort mensen, de intellectuelen, alleen met hun hoofd, en de andere soort, de arbeiders, alleen met hun handen kunnen werken.

Dus, op de beweging toegepast, dat de éne soort alleen met de vuist erop los slaat, en de andere soort, in een studeerkamer gezeten, alleen maar denkt en theoretiseert en "leiding geeft".

In werkelijkheid is geen handenarbeid, waarbij niet evenzeer hersenen nodig zijn – al tracht de fabriek dit te automatiseren; en geen theoretisch werk is zonder gegevens van de praktijk mogelijk.

Ieder die in de arbeidersbeweging werkt, denkt er ook over na, vormt algemenere gedachten, die hem leiden bij zijn handelen; hij vormt en volgt een theorie; moge deze meer of minder primitief zijn.

Het is dan ook niet juist, dat de socialistische gedachte alleen van buitenaf, van de burgerlijke intellectuelen gekomen is; in de eerste helft van de 19e eeuw waren het dikwijls juist arbeiders, die in zelfstandige geschriften het communisme verkondigden. Het spreekt toch ook vanzelf, dat in een opkomende en groeiende kapitalistische maatschappij, overal, in allerlei kringen, nieuwe gedachten ontspringen, en daaronder vele communistische en socialistische.

Onder alle klassen - en niet enkel onder de intellectuelen - komen personen voor, die met helder verstand hun wereld opnemen en overdenken, regel en zin in de ontwikkeling zoeken, theorieën opstellen. Intellectuelen hebben daarbij voor, dat zij gewend zijn met abstracte algemene begrippen te werken, en dus beter algemene wijde samenhangen in de vorm van logisch opgebouwde theorieën kunnen geven en met andere theorieën vergelijken; maar daarvoor moeten zij dan ook meestal de gegevens uit de denkbeelden van anderen, niet uit eigen levenservaring halen.

Van deze gehele geestelijke beweging, die de maatschappelijke beweging vergezelt, worden later vaak alleen de einduitkomsten, de meest omvattende theorieën en haar opstellers genoemd; en zo schijnt het alsof dezen de gehele theorie uit hun kop alleen haalden, en vergeet men alle tussenliggende gedachtewerk, waaraan honderden en duizenden in allerlei graden en vormen deelnamen.

En al deze denkbeelden en ideeën-stelsels worden dan weer in de strijd gebruikt, overal vandaan gehaald, waar maar een bruikbare gedachte te vinden is; of deze van een arbeider, een schoolmeester, een geleerde afkomstig is, doet er niet toe. Daarbij zal het vaak voorkomen, dat een opkomende arbeidersbeweging een primitievere theorie toepast, die bij haar beginnend begrip past, en de veel betere volmaaktere theorie links laat liggen, die ze eerst in een later stadium ten volle zal kunnen gebruiken.

De toevallige omstandigheid dat een eeuw geleden een zo geniale kop als Marx zich in de maatschappelijke strijd wierp, in die begintijd reeds helder de toekomstige rol van de arbeidersklasse voorzag, en een zo diepgaande theorie van de maatschappij kon opbouwen, heeft gemaakt, dat in de latere tijden altijd "de theorie" als een volmaakte leer tegenover de ploeterende, moeilijk opklauterende en telkens struikelende praktijk der arbeidersbeweging gesteld werd.

Ook daardoor ontstaat de schijn, alsof de communistische theorie aan de anders hopeloos worstelende onwetende arbeidersklasse, als een geschenk uit een vreemde andere wereld aangeboden wordt.

Hierbij wordt dan uit het oog verloren, hoezeer deze theorie in haar ontstaan berustte op de praktijk van een massale arbeidersbeweging en op een rijke literatuur van daarmee verbonden nieuwe gedachten.

Als deze persoon er eens niet geweest was, zou dezelfde theorie ook ontstaan zijn, maar moeizamer, later, bij stukjes en beetjes door verschillende personen, niet zo helder en zo mooi als een samenhangend geheel.

Want aldoor houden denkende koppen zich bezig met de praktische vraagstukken van hun leven en leiden theoretische leringen af, en aldoor grijpen de arbeiders in hun strijd naar alle leringen, waaruit zij menen verheldering te kunnen putten.

Bovendien moeten wij bij dit spreken over intellectuelen twee verschillende betekenissen van dit woord goed uit elkaar houden. Wij spraken hier steeds van mensen met intellect, zoals ze onder alle klassen voorkomen.

Maar daar wordt dan mee vereenzelvigd de bijzondere klasse van de intellectuelen, die een bepaalde maatschappelijke functie vervult, en vooral in het moderne groot-kapitalisme een steeds belangrijker plaats inneemt.

In de burgerlijke revoluties speelden de intellectuelen als klasse steeds een belangrijke rol als leiders, theoretici en woordvoerders; want deze revoluties openden ook voor hen vrije baan in een zich ontwikkelend kapitalisme.

Dezelfde rol speelden ze in de Russische revolutie, en ook in dit geval streden ze voor hun eigen toekomst als leidende klasse. Deze rol wil het Bolsjewisme-Leninisme hun ook voor de proletarische revolutie toebedelen, en daartoe moet dan het betoog dienen, dat de arbeidersklasse voor haar bevrijdingsstrijd theorie nodig heeft, die haar alleen door de intellectuelen gebracht kan worden.

Van die zijde wordt aan de radencommunisten als een bekrompenheid aangerekend, dat zij de intellectuelen wantrouwend buiten willen sluiten. Daaraan is dát waar, dat het radencommunisme zeer scherp het verschil in maatschappelijk doel ziet, dat arbeiders en intellectuelen, krachtens plaats en

wezen van hun klasse, zich moeten stellen; en dat het klassendoel der intellectuelen neerkomt op instandhouding van uitbuiting en klassenheerschappij.

Wat echter de plaats van de enkele personen als deelnemers aan de strijd betreft, bestaat het vraagstuk voor het radencommunisme niet. Want haar grondbeginsel is, dat de arbeiders zelf over al hun collectieve daden en strijdacties moeten beslissen.

Zouden de arbeiders, als de uitvoerende krachtige vuisten, handelen op gezag van de denkende hoofden van hun leiders, dan zou het er op aankomen, wat voor soort die leiders zijn; dus dat die gedachten niet, bijvoorbeeld bij intellectuelen, bepaald kunnen worden door andere levensomstandigheden en belangen dan de hunne.

Maar wanneer ze niet op gezag van anderen handelen: doch alleen op grond van eigen inzicht, van wat ze zelf begrijpen en beheersen, dan is het hun zaak, zich zo alzijdig mogelijk een goed begrip te vormen.

Van welke kant ook de verheldering gehaald wordt, zij zijn zelf aansprakelijk en volgen het inzicht, dat zij zich zelf verworven hebben.

Wij komen op dit vraagstuk in een volgend artikel nog nader terug.

Aan onze geestverwanten

We verzoeken onze geestverwanten te willen meewerken aan de verbreiding van "Radencommunisme". Wie regelmatig enige nummers kan plaatsen, verzoeken we, ons dit op te geven.

Voor Engels-lezenden bevelen we een abonnement dan op 't maandschrift *Living Marxism*, published by the groups of Council Communists of America.

Omvang 30 blz. kleine druk.

Per nummer 20 cent.

Bij ons te bestellen.

Het communistisch manifest

Aan Karl Marx en Friedrich Engels werd in november 1847 op het congres van de "Bond van Communisten" opgedragen dit manifest te schrijven. Zij hebben dit op meesterlijke wijze gedaan, – het Communistisch Manifest is door de gehele volgende periode een lichtend signaal geweest in de strijd der arbeidersklasse voor haar bevrijding van kapitalistische uitbuiting en onderdrukking. Dit geldt voornamelijk voor de wijze waarop de ontwikkelingsgang van de kapitalistische maatschappij wordt gekenschetst.

"Alle geschiedenis tot heden is een geschiedenis van klassenstrijd" – met deze uitspraak begint het Manifest en het laat zien uit welke bron deze klassenstrijd wordt gevoed: uit de materiële levens- en productieverhoudingen in de maatschappij.

Hiervan uitgaande geeft het een meesterlijke uiteenzetting van de maatschappelijke ontwikkeling van het feodale tijdperk naar het kapitalisme, maar voornamelijk van het kapitalisme of de burgerlijke maatschappij zelf.

Meesterlijk – niet alleen door de schitterende stijl waarin het is geschreven, maar voornamelijk door de wijze waarop de maatschappelijke ontwikkeling wordt ontleed. De materiële krachten waardoor de mensen worden gedreven zijn er in blootgelegd, en hierdoor krijgt het Manifest zijn wetenschappelijk karakter tegenover de talrijke fantasieën van burgerlijke geschiedschrijvers. Zo was Marx in staat de wetmatigheid in de maatschappelijke ontwikkeling op te sporen; het socialisme kwam daardoor voor het eerst op een stevige basis te staan; het werd van Utopie tot Wetenschap.

In het *Communistisch Manifest* komt de historisch materialistische denkwijze dus voor het eerst openlijk tot uitdrukking.

Een omwenteling in het denken van de mensen op maatschappelijk gebied werd hierdoor ingeluid; een omwenteling in het denken, die niet los is te maken van de omwenteling in het handelen van de mensen. Ook hierdoor kondigt het Manifest de groeiende maatschappelijke omwenteling aan. Op hetzelfde ogenblik, dat de proletarische klasse zich voor het eerst in een grote massabeweging doet gelden, worden de theoretische wapens gesmeed die haar in haar strijd zullen helpen, en die haar uiteindelijke overwinning aankondigen. Het leven van Marx was aan dit doel gewijd; hij heeft aan de strijd naar het communisme wetenschappelijke vorm gegeven en het *Communistisch Manifest* is hiervan het eerste schitterende document. Hiermee trad de revolutionaire maatschappijwetenschap, in het strijdperk; nu 90 jaar later wordt er feller om het Marxisme gestreden dan ooit.

Naarmate het gevaar van de proletarische revolutie duidelijker wordt en dreigender, trekt de heersende klasse van de gehele wereld feller tegen het Marxisme te velde. Hoe wankeler haar heerserspositie wordt hoe minder zij in staat is de maatschappelijke oorzaken die de wereldrevolutie zullen voortbrengen te beteugelen met des te meer haat vervolgt zij alles wat in verband met het Marxisme staat of schijnt te staan. Des te meer reden voor de arbeidersklasse om er zich mee bekend te maken.

“De arbeidersklasse heeft in haar bevrijdingsstrijd het Marxisme nodig. Zoals de technische opbouw van het kapitalisme niet mogelijk is zonder de gegevens van de natuurwetenschap, zo is de organische opbouw van het communisme niet mogelijk zonder wat ons de maatschappijwetenschap te zeggen heeft. Uit het geheel van het Marxisme was dat in de eerste plaats hot blootleggen van de structuur van het kapitalisme, van de uitbuiting, van de klassenstrijd en de ontwikkelingstendensen in het kapitalisme. Dit gaf aan de arbeiders in hun spontaan ontwakende klassenstrijd vaste grond onder de voeten.

Verder was het de leer van de, door de technische vooruitgang voortgedreven ontwikkeling van de maatschappij, vanuit vroegere primitieve productiewijzen door het kapitalisme heen, naar het communisme. Daaruit ontstond het vertrouwen en de zekerheid, dat de strijd tenslotte naar de overwinning, de bevrijding moest leiden. Dat was vooral van betekenis toen de arbeidersklasse, nog weinig talrijk het eerst de ongelijke strijd begon, en de massa's tot dusver zonder hoop en versuft, nog wakker moesten worden geschud.

Wanneer de arbeidersklasse talrijker en machtiger wordt en de maatschappij vol wordt van de proletarische klassenstrijd, dan wordt een ander deel van het Marxisme meer en meer de hoofdzaak. Het is dan nodig, dat de arbeiders weten, niet alleen dat, maar vooral hoe ze te strijden hebben, hoe zij hun zwakte moeten overwinnen, hoe ze tot kracht en eenheid kunnen komen. Hun economische toestand, hun plaats als uitgebuiten in het productieproces zou het hen gemakkelijk genoeg moeten maken om tot eenheid, tot gemeenschappelijk grijpen naar de macht over de productie te komen. Wat ze daarvan afhoudt is – naast de materiële machtsmiddelen van de bourgeoisie – de Macht van de ideeënsystemen van het verleden, de gehele geweldige geestelijke macht van de burgerlijke wereld. De geest van de arbeiders is als het ware door een dichte mist aanvat, vastgehouden, verstikt onder ideologieën, waardoor ze verward raken, uit elkaar worden gedreven en onzeker gemaakt. Deze te overwinnen, dat is het eigenlijke, langdurige proces van het opbouwen van de arbeidersmacht, tot aan de revolutie.” (Uit: “Lenin als Philosoph”, uitgave G.I.C., 1938)¹

De onvergankelijke waarde van het *Communistisch Manifest* berust daarop, dat daarin voor het eerst de Marxistische Maatschappijwetenschap in het strijdperk trad. Om nu te begrijpen, tot welke conclusie ten opzichte van het handelend optreden van de arbeidersklasse Marx zelf in die tijd kwam, moeten we ons de toestanden van toen voor ogen houden.

¹ “Als de arbeidersklasse talrijker is geworden en machtiger, en de maatschappij vol klassenstrijd, moet een ander deel van het marxisme naar voren komen. Dan is het niet meer het voornaamste te weten dat zij worden uitgebuit en moeten strijden, zij moeten weten hoe te strijden, hoe hun zwakheden te overwinnen, hoe hun eenheid en krachten te versterken. Hun economische positie is zo zonneklaar, hun uitbuiting zo duidelijk, dat hun eenheid in de strijd, hun gemeenschappelijke wil om de macht over de productie te grijpen in feite onmiddellijk tot stand zou moeten komen. Dit wordt voornamelijk verhinderd door de macht van de overgeërfde en ingegoten denkbeelden, de vervaarlijke geestelijke macht van de burgerlijke wereld, die hun geest in een dikke wolk van geloof en ideologieën hult, die ze verdeelt, verwart en onzeker maakt. {Het proces van} de “Aufklärung”, het verhelderen en overwinnen van al deze oude ideeën en ideologieën is het wezenlijke van de vorming van de arbeidersmacht en de voortgang van de revolutie. Hier is dat deel van het marxisme nodig dat wij zijn filosofie noemen, de betrekking tussen ideeën en werkelijkheid.” (latere vertaling).

90 jaar geleden stond Europa aan de vooravond van een revolutionaire beweging, waarin het proletariaat met eigen eisen naar voren kwam.

Vóór die tijd reeds had het proletariaat in geweldige opstanden zijn kracht laten zien en de bourgeoisie met angst vervuld. De opstand in Engeland, de Chartistenbeweging van ongeveer 1820 tot 1850, de opstand in Lyon van 1831, deed de bourgeoisie van Frankrijk openlijk in haar krant, de *Journal des Debats* het volgende schrijven: "Er is geen reden voor de dingen te verbergen, want wat helpt stilzwijgen? De opstand van Lyon heeft een belangrijk geheim blootgelegd: de strijd binnen de maatschappij tussen de klasse van de bezitters en de klasse van de bezitlozen [...] Iedere fabrikant leeft in zijn fabriek als de plantagebezitter onder zijn slaven, als één enkeling tegen honderd."

"Naast de middenstand is een proletarische bevolking die in een toestand van opwinding verkeert, die niet weet wat zij wil, waarheen zij marcheert, wat haar belang eist. Het gaat haar slecht. Zij wil een verandering. Dat is een gevaar voor de moderne (bedoeld is de kapitalistische) maatschappij; hier zullen misschien nieuwe barbaren opstaan die deze maatschappij vernietigen [...]. Het gaat hier niet om de republiek, niet om de monarchie, maar het gaat hier om de redding van de maatschappij."

Zo schreef de bourgeoisie reeds in 1831, toen zij nog nauwelijks de kracht had gevoeld, die haar bestaan bedreigde. Maar dat een macht zich begon te ontwikkelen, dát had zij geleerd uit de opstand der Engelse massa's, die de strijd aanboden tegen de ellende die het kapitalisme over hen bracht. Uit deze klassenstrijd leerde de bourgeoisie dat het proletariaat uit die tijd, ondanks haar onwetendheid en twijfel aan eigen kracht, toch met bewonderenswaardige moed en energie kon strijden voor haar belangen.

En in de opstand der Lyonse textielarbeiders was de kracht die de arbeiders ontwikkelden zo groot, dat alle burgerlijke elementen, die anders nogal "democratisch" waren, van angst nu ijverden om de strengste maatregelen tegen deze "barbaren" te nemen.

Na die tijd van het neerslaan der eerste Lyonse opstand is het in Frankrijk niet meer "rustig". Na een tweede opstand in 1834 kwam Parijs in beweging. En ondanks dat "het edelste bloed van Frankrijk", zoals Heinrich Heine het noemde, op de barricaden vloeiende, ondanks dit alles, ging door hongersnood en uitputting gedreven, de strijd der Franse arbeiders voort, die uiteindelijk uitliep op de z.g. Februari-revolutie van 1848.

Toch was deze revolutie geen proletarische revolutie.

In werkelijkheid streden de arbeiders voor de belangen der bourgeoisie. Zij dachten voor hun eigen belangen te vechten; maar de praktijk van de revolutie leerde hen het tegendeel.

Wat was immers het geval? In 1789 had de bourgeoisie, ondersteund door de boeren en het volk van Parijs, de oude adel en geestelijkheid uit haar heerserspositie verdreven. In 1848 echter moesten de laatste resten van deze feodale heerschappij vernietigd worden. De burgerij eiste de doorvoering van het kiesrecht, dat haar zodoende meer macht zou verschaffen in de staat. Met het staatsapparaat kon zij haar belangen beter doorzetten. Als echter de grote crisis van 1847 de toestand voor de kleine burgerij onmogelijk maakt, dan komt zij in verzet.

Zij zelf begon de opstand echter niet.

Reeds hadden de arbeiders, de straten gevuld en de strijd tegen de corrupte regering aangeboden.

Als dan de regering is weggejaagd en de burgerij zich later in het staatsapparaat weet te nestelen, wordt zij de felste tegenstandster van de arbeiders. En ondanks dat het proletariaat in een reeks van revolutionaire demonstraties en barricadegevechten voor haar belangen vocht, "tegen de financiële aristocratie, de industriële bourgeoisie, de middenstand, het leger, het in de mobiele garde georganiseerde lompen-proletariaat, de geestelijkheid en de plattelands-bevolking", tegen al deze reactionaire groepen kon het proletariaat geen stand houden. "Aan zijn zijde stond niemand".

Niet alleen in Frankrijk stond op de dagorde het vernietigen van de laatste resten van de feodale klasse.

In Duitsland en Oostenrijk had het onbeperkt koningschap en het adellijk grondbezit de macht.

Duitsland bestond uit kleine staatjes en dit verhinderde een vrije ontwikkeling van de bourgeoisie, die door haar weinige economische macht, dus ook geen politieke macht kon uitoefenen.

In Oostenrijk heerste nog het absolutistisch regiem, die ook de ontwikkeling van de bourgeoisie remde. Maar daarmee was ook de ontwikkeling en de machtswording van de arbeiders geremd. Vandaar dat er tussen hun nog geen grote klassenbotsingen waren geweest.

Toen dan ook in Wenen bekend werd, dat in Frankrijk in februari de revolutie was uitgebroken, kwamen ook zij in verzet en sloeg daarna de beweging over naar Berlijn. Waar ook hier, uit angst voor de proletarische tendensen die uit deze opstanden bleken, verloochende de bourgeoisie niet haar klassen karakter en ging nog liever met de oude heersers een compromis aan, dan het risico te nemen van volkomen onteigend te worden door de arbeidersklasse. Ook hier weer nestelde de bourgeoisie mét de oude machten zich in het staatsapparaat en oefende een vreselijke terreur uit op de arbeiders, die eerst de bourgeoisie hadden geholpen.

Overall had het proletariaat zijn macht getoond.

De bourgeoisie was er angstig voor. Het was het spook dat haar heerschappij bedreigde.

Vandaar dat het *Communistisch Manifest* met de woorden begint: "Een spook waart rond in Europa, het spook van het Communisme. Alle machten van het oude Europa hebben zich tot een heilige drijfjacht tegen dit spook verenigd".

Maar de arbeidersklasse was nog niet sterk genoeg om de bourgeoisie te verslaan. Het kapitalisme zelf had nog niet dat miljoenenleger proletariërs geschapen (zoals tegenwoordig), dat wél een bedreiging vormt voor de macht der heersende klasse.

In *die* tijd echter dachten de communisten dat een proletarische revolutie uitbreken zou. Vandaar dat in het *Communistisch Manifest*, dat juist voor het uitbreken van de revolutie van 1848 verscheen, een tactiek stond hoe de communisten moesten handelen en welke maatregelen het overwinnende proletariaat moest nemen, om de veroverde macht te *houden*.

Het allereerst moest, zo schrijft het *Communistisch Manifest*, "het proletariaat zijn politieke heerschappij gebruiken om de bourgeoisie *gaandeweg* al het kapitaal te ontrukken, alle productiemiddelen in de handen van de staat, d.w.z. van het als heersende klasse georganiseerde proletariaat te centraliseren [...]".

In die tijd stond Marx dus nog op het standpunt dat het proletariaat "*gaandeweg*" de bourgeoisie moest onteigenen. En hij schrijft ook, dat de arbeiders zich geen burgerlijke, maar een proletarische staat moesten vormen.

Later is Marx op deze gedachten teruggekomen. Maar daarover straks meer.

Achteraf bezien, is het begrijpelijk, dat Marx dit schreef. In het Manifest, immers staat ook nog, hoe de communisten zich tot de bourgeoisie hebben te verhouden. Dáár waar deze in de strijd tegen het feodalisme revolutionair handelt, daar moeten – zo schrijft Marx – de arbeiders deze strijd met de bourgeoisie samen aanbinden. Hieruit blijkt dus, dat Marx zeer goed wist, dat de arbeidersklasse *toentertijd* nog niet zo ver was, dat zij geheel alleen reeds de maatschappij kon veranderen.

Vandaar dan ook, dat de arbeiders niet zo maar in één slag de bourgeoisie konden verslaan en onteigenen. Daarvoor was eerst de staat nodig, die in het bezit der grote bourgeoisie en feodale heren was.

Eerst moest dus de arbeidersklasse de staat veroveren, zich in die staat als heersende klasse organiseren, d.w.z. met het staats-apparaat een dictatuur uitoefenen over de bourgeoisie en langzamerhand haar onteigenen, zó dacht Marx vóór de revolutie van 1848.

Na 1848 echter, als het proletariaat bloedig wordt teruggeslagen en de bourgeoisie zich in het staatsapparaat nestelt, dan komt de tijd van lessen trekken uit de revolutie.

Maar niet eerder dan in 1871, als de *Communards* Parijs gedurende enkele maanden in bezit nemen en de bourgeoisie er buiten houden, dan pas formuleert Marx de kenmerken van de proletarische heerschappij, dat wil zeggen alle maatschappelijke functies, de werkende, de wetgevende en uitvoerende macht onder directe leiding van de werkers.

Dat is dus: niet meer een Staat, waarin het proletariaat op den duur tóch weer door een bureaucratie zou worden beheerst en uitgebuit. Aan het voorbeeld hoe de *Communards* dit deden, zo zegt Marx, kan je zien hoe de arbeiders de dictatuur zouden instellen.

Vandaar dan ook, dat in 1872, dus een jaar na het begin van de Commune van Parijs, Marx en Engels in het voorwoord van een herdruk van het *Communistisch Manifest* het volgende schreven:

“De Commune heeft het bewijs geleverd, dat de arbeidersklasse niet eenvoudig de staatsmachine in bezit nemen en haar voor eigen doeleinden in beweging kan brengen”.

En ook wordt in dezelfde passage gezegd, dat de praktische ondervinding uit de Februari-revolutie en uit de Commune, het program uit het *Communistisch Manifest* gedeeltelijk verouderd heeft. En nog later schreef Marx aan een zijner vrienden, dat het doel der arbeiders niet moet zijn “de bureaucratisch-militaire machine uit de ene hand in de andere over te brengen, maar haar te breken. Dit is de voorwaarde voor iedere werkelijke volksrevolutie op het vasteland”.

ZOALS iedere wetenschap haar stellingen moet herzien als nieuwe feiten haar stellingen meer of minder onjuist doen blijken, geldt dit ook voor het Marxisme. Marx zelf heeft ten opzichte van het *Communistisch Manifest*, zoals uit het voorgaande blijkt, volgens deze wetenschappelijke regel gehandeld. De revolutionaire klassenstrijd van 1848-1852 en de Parijse Commune van 1871 bewezen, dat het proletariaat niet samen met burgerlijke klassen, maar ook niet door het overnemen van het burgerlijk staatsapparaat zijn overwinning kan behalen, en de communistische maatschappij vestigen. Dat Marx daaruit de lessen trok spreekt voor wie het Marxisme begrijpt eigenlijk vanzelf.

Niet voor de sociaaldemocratie van toen, en zeker niet voor die van nu, al noemde zij zich ook Marxistisch. Voornamelijk de Duitse sociaaldemocratie, die toch aan de Marx'sche geschriften een grote verspreiding gaf, heeft zoals haar geschiedschrijver H. Cunow schrijft, deze veranderde doelstelling bij Marx niet eens opgemerkt – of bewust erover gezwegen, kunnen wij eraan toevoegen.

Cunow zelf is eerlijk genoeg om het feit te erkennen, maar hij verklaart de veranderde inzichten bij Marx uit zijn revolutionair temperament, dat met het opkomen en weer uitdoven van de revolutionaire strijd verschillende inzichten tot stand brengt.

De sociaaldemocratie is nooit boven de doelstellingen van het – in dit opzicht verouderde – *Communistisch Manifest* uitgekomen. Ze heeft zich reeds lang tot een burgerlijke hervormingsbeweging ontwikkeld, ze verloochent in de praktijk al een hele tijd de klassenstrijd en is nu bezig ook de theorie van de klassenstrijd, dat is het Marxisme af te zweren. Dat is op zichzelf reeds een positief bewijs dat ze stellingen van het *Communistisch Manifest* die op een samengaan van het proletariaat met burgerlijke hervormingspartijen betrekking hebben, niet meer houdbaar zijn.

Een samengaan tussen het revolutionaire proletariaat en burgerlijke klassen is niet meer mogelijk. Het burgerdom eist het opgeven van de leer van de klassenstrijd, het wil de onderwerping van de arbeidersklasse, het wil de klassenstrijd van het proletariaat zelf onderdrukken. De sociaaldemocratie heeft zich reeds onderworpen, maar de arbeidersmassa's zelf kunnen de strijd niet opgeven; – onderwerpen helpt niet. Want al werken zij als slaven, de kapitalistische maatschappij stort hen des te zekerder in aldoor grotere crises en oorlogen, waarin de massa ten onder gaat. Dit leert het Marxisme juist, evenals dat hieraan pas een einde komt, als de communistische maatschappij haar intrede doet in plaats van het kapitalisme.

Deze diepe waarheid van het Marxisme heeft de sociaaldemocratie nooit begrepen. Cunow niet die het revolutionaire temperament van Marx de schuld gaf, dat deze ten opzichte van staat en maatschappij niet evenzo dacht als Cunow zelf en de gehele sociaaldemocratie. Zo. zou de sociaaldemocratie het Marxisme beter hebben gehanteerd dan Marx zelf, bij wie het gevoel en niet het verstand, de resultaten zou hebben bepaald.

En toch kan er geen twijfel aan bestaan, dat volgende Marx'sche leer het proletariaat daarom onderdrukte klasse is, omdat het van zijn arbeidsmiddelen is onteigend die tot maatschappelijk productieapparaat zijn uitgroeid terwijl de productiemiddelen tegelijk heersersapparaat van de bezittende klasse zijn geworden, zodat het proletariaat zich alleen kan bevrijden als het de beschikking over de middelen van voortbrenging – nu gemeenschappelijk uitgeoefend, – weer in handen krijgt.

Dit is de grondstelling waarvan het Marxisme uitgaat. Iedere handeling in de strijd, iedere vorm van organisatie die de strijd naar voren brengt, iedere overwinning en nederlaag worden er naar beoordeeld, of ze het proletariaat een stap verder naar dit doel brengen.

De sociaaldemocratie heeft, toen ze zich tot burgerlijke hervormingspartij ontwikkelde, deze kern van het Marxisme verdonkeremaand, en er een “socialistische” maatschappij als doel voor in de plaats gezet, waarin de “staat” de beschikking over het maatschappelijk productieapparaat van de bourgeoisie overneemt.

Praktisch betekent dit niet anders dan dat zich de bezittende klasse als staat organiseert, ze voert zo de machtsontwikkeling der bourgeoisie ten top. Toch zal het; haar niet baten – het proletariaat zal slechts onnoemelijk veel grotere massa's in de strijd moeten werpen, in ieder opzicht hoger moeten groeien om zich van de kapitalistisch staatsmacht te kunnen bevrijden.

De Russische revolutie van 1917 en in het bijzonder het feit, dat een voorhoede van het proletariaat (de bolsjewistische partij) de staatsmacht kon veroveren en houden, heeft juist ten opzichte van de bovengenoemde grondstelling van het Marxisme nieuwe lessen gebracht. De bolsjewisten zelf aanhangers van de leer van Marx hielpen mee het burgerlijk-Tsaristische staatsapparaat stuk te slaan en volgden zo de lessen op, die de Commune van 1871 had gegeven. Maar zij bouwden, met de eigen partijorganisatie als voorbeeld uit de bestaande vakorganisaties en de in de revolutie door de massa gevormde sovjets, een nieuwe staatsorganisatie op, ter onderdrukking van de overwonnen klassen, zoals in het begin werd verklaard. (Zie Lenin: "Staat en Revolutie"). Maar deze nieuw geschapen staatsorganisatie diende tegelijkertijd om zeggenschap te krijgen over de maatschappelijke productie. Het privaatbezit werd opgeheven en tot staats eigendom verklaard. De maatschappelijke verhouding van de arbeidersmassa's tegenover deze staatsorganisatie bleef in wezen dezelfde als ze tegenover de oude kapitalistenklasse was geweest.

Ze waren en bleven loonarbeiders, ze waren en bleven proletariërs en onderdrukten. De Russische revolutie heeft het proletariaat daar, de bevrijding uit de loonarbeid, dat is het communisme, niet gebracht.

Wil men er verklaringen voor hebben, waarom de Russische revolutie dit resultaat heeft gehad, dan kan men er een hele reeks vinden, die er tenslotte allemaal op neer komen, dat de maatschappelijke toestanden in Rusland niet rijp waren voor een communistische maatschappij.

Toch kreeg het revolutionaire deel van het proletariaat de politieke, en ook, voor zover de productie geïndustrialiseerd was, de economische macht in handen.

Om deze te kunnen behouden bleef haar niets anders over dan de verdere industrialisatie van Rusland – reeds nodig uit een oogpunt van zelfbehoud, daar de ontvricting van de productie door de oorlog en de witte terreur catastrofale hongersnoden veroorzaakte – ter hand te nemen.

Zij zette de arbeiders en boerenmassa's aan tot een geweldige krachtsinspanning ten behoeve van deze industrialisatie van de maatschappelijke productie. Daartoe moest zij de staatsmacht verder organiseren en verstevigen. De uitbuiting van de loonarbeid en de staatskapitalistische onteigening van de landbouwproducten leveren nu het materiaal waaruit een aldoor groeiend productieapparaat dat is tegelijk een machtsapparaat ter beschikking van de staat, wordt opgebouwd.

De tot staatsapparaat geworden revolutionaire voorhoede van het proletariaat heeft daarmee de functie van heersende klasse overgenomen.

Dit staatsapparaat buit de loonarbeid uit en verproletariseert de boerenbevolking.

Het richt in de vorm van staatsbezit een ontzaglijke kapitaalsmacht op, maar het roept tegelijkertijd zijn tegenstander in het leven, die het zal overwinnen door het kapitaalskarakter van de productie te vernietigen, dus door de beschikking hierover aan de staatsbureaucratie te ontnemen en zijn arbeidsproces zelf direct en onmiddellijk te beheren.

Hiermede is aan de les van de Parijse Commune een nieuwe les toegevoegd.

De Parijse Commune leerde: De arbeidersklasse kan zichzelf niet bevrijden door alleen de politieke macht te veroveren, ze moet het burgerlijk staatsapparaat stukslaan en haar eigen machtsorganisatie opbouwen.

Maar zelfs als het burgerlijk staatsapparaat wordt stukgeslagen en het opbouwen van een nieuwe staats- en machtsorganisatie wordt overgelaten aan een revolutionaire voorhoede, zoals in Rusland, dan heeft het proletariaat het kapitaalsbezit als uitdrukking van zijn eigen onderworpenheid, alleen in nog reusachtiger gedaante dan voorheen, in het zadel geholpen.

"De bevrijding van de arbeidersklasse kan alleen het werk der arbeiders zelf zijn." Deze uitspraak krijgt nu nog een nieuwe betekenis. Zelfs een voorhoede van het proletariaat, zoals in Rusland, destijds, kan deze taak niet van de klasse overnemen. De arbeiders moeten overal, *direct en zonder omwegen* de beschikking over alle machtsmiddelen, politieke en economische in handen nemen.

De revolutionaire strijd heeft de instrumenten daartoe, de arbeidersraden, reeds duidelijk naar voren gebracht. Immers, waar ook in de wereld het proletariaat zelfstandig strijdend optreedt, maakt het van deze organisaties gebruik. Het zal van de machtontplooiing van de arbeidersklasse afhangen, of en wanneer deze strijdorganisaties tot de maatschappelijke machtsorganisaties van de proletarische heerschappij worden.

Maar als dit tot werkelijkheid wordt, moet ook dit zelfstandig en gezamenlijk optreden der arbeiders door hun raden een hogere eenheid in het maatschappelijk leven en vooral in de productie te voorschijn roepen, die de door het kapitalisme bewerkte tegenstellingen overal overwint.

Hiertoe is de maatschappijwetenschap van het Marxisme onmisbaar. Want alleen het Marxisme kan de regels blootleggen, waarnaar de maatschappelijke productie noodzakelijk moet verlopen, en schept daardoor de mogelijkheid dat de mensen door de kennis van de maatschappelijke ontwikkelingswetten en het bewuste gebruikmaken van deze wetten, de maatschappij beheersen, zoals zij in het kapitalisme door de kennis van de natuurwetten in staat werd gesteld de natuur aan zich dienstbaar te maken.

Zo zal de marxistische theorie geroepen zijn om in de toekomst een even belangrijk wapen te zijn in handen van de maatschappelijke producenten, als nu de natuurwetenschap is in handen van de ingenieurs en technici.

Zo is het Marxisme een levende wetenschap, die nog een grote toekomst heeft. En als eerste document daarvan staat daar het *Communistisch Manifest*, door Marx zelf veelvuldig herzien na elke nieuwe revolutionaire les, en zo zelf een levend bewijs, van de ontwikkeling en groei van het machtige theoretische wapen der arbeidersklasse.

TER LEZING AANBEVOLEN:

Bulletijn van de Bond van Internationaal Kommunisten in België.

Verschijnt eens per maand. Prijs 5 cent per stuk.

Bij ons te bestellen.

Inhoud van het julinummer :

Spanje en de vrede in Europa.

De Spaanse republikeinse leiders door henzelf geschilderd.

Minister Spaak te Mechelen.

De aansluiting der Moskouse vakbonden.

Klassenbeweging

De maatschappelijke verwoestingen van de kapitalistische productie schrijden in razend tempo voort.

1914: Ie wereldoorlog. Miljoenen arbeiders worden verminkt of vermoord voor de belangen der kapitalisten.

1921: wereldcrisis van een omvang als nooit tevoren.

1929: Wereldcrisis nog heviger dan die van 1921. De kleinere kapitalen worden volkomen ontredderd. Het levenspeil van de brede massa's wordt omlaag geschroefd door loonsverlagingen en devaluaties.

1937: Nieuwe wereldcrisis.

Nu, Juli 1938, is het aantal werklozen in Amerika alweer gestegen tot 13 miljoen.

Vanaf 1920 tot op de huidige dag werd het ene "herstel congres" na het andere gehouden, telkens werden nieuwe plannen geprobeerd, om tot overeenstemming tussen de strijdende kapitaalsgroepen te komen. Het resultaat van al die geleerde redevoeringen en "doordachte plannen" zien we in de algemene voorbereiding van een nieuwe wereldoorlog.

En de arbeidersklasse ligt machteloos ter aarde. Machteloos om voor eigen klassendoeleinden, dat is voor eigen levensbelangen, op te komen. En de "socialistische" arbeidersorganisaties, de S.D.A.P., de

stalinistische partij, de vakverenigingen, hebben zich openlijk aan de kant van de kapitalisten geplaatst. Ze breken tezamen met de bezitters iedere beweging die uit de doffe armoede opstijgt.

Het is echter een onmiskenbaar feit, dat de socialistische partijen en de vakverenigingen na de wereldoorlog zeer sterk gegroeid zijn, hoewel ze zich in deze tijd telkens opnieuw ontpopt hebben als trouwe lakeien van de bezittende klasse. Men vraagt zich af, hoe dat mogelijk is, men vraagt zich af, waarom de massa's deze organisaties dan niet de rug toekeren. Voor een deel ligt de verklaring hierin, dat de vakverenigingen als verzekeringsinstituut werken, maar dit lijkt ons toch niet de wezenlijke grond. De laatste oorzaak is natuurlijk, dat deze massa's nog geen socialisten zijn, maar dat ze zelf nog geheel met burgerlijke illusies omtrent de samenwerking van kapitaal en arbeid zijn doortrokken. Maar daarnaast is het toch meteen de doorbraak van een volkomen juiste erkenning. Dat is, dat de arbeider alleen niets is, en dat de arbeiders alléén als georganiseerde massa iets kunnen bereiken. Dat de massa's daarbij de vorm van de beroeps- en confessionele organisatie kiezen, die haar in de tegenwoordige verhoudingen juist in het moeras voert, is de nawerking van de strijd ener afgelopen periode, de werking der traditie.

Oorspronkelijke accumulatie

Toen omstreeks 1800 de kapitalistische productie, de productie die op loonarbeid berust, zijn zegetocht door Engeland begon, zette zich de vorming van de klasse van de loonarbeiders en van de kapitalisten door. De machinale productie ontwrichtte het handwerk volkomen en de handwerkers moesten zich als loonarbeiders aan de fabrikanten verhuren. Terwijl de handwerkers vroeger zelf in het bezit van hun gereedschappen en grondstoffen waren, dus ook de beschikking over het product hadden, waren ze nu praktisch volkomen onteigend. Ze beschikten als loonarbeiders alleen over de naakte arbeidskracht en werden zo tot een nieuwe klasse, die afhankelijk was van het kapitaal. De verandering in de verhouding der mensen kwam dus hier op neer, dat er één klasse kwam, die uitsluitend in het bezit der productiemiddelen en grondstoffen kwam, waarmee ze *anderen* in loondienst liet werken.

Ook op het land werkte de machinale productie als omwentelende kracht. Terwijl de boeren eerst in hoofdzaak voor de cirkelgang in hun eigen bedrijf werkten en een deel van de opbrengst als grondrente aan de landheer moesten afstaan, werd de bodem nu gebruikt als grondstof voor de industrie. Dit was in de eerste plaats textiel en hiertoe waren grote hoeveelheden wol nodig. Zo zien we de landheren de boeren van hun land verjagen, veelal met de militaire macht, om schapen te laten weiden op de vroegere graanvelden van de boer. Vandaar dat men zei, dat in Engeland de schapen de mensen opaten. De honger en de boerenmassa's vluchtten bij duizenden naar de steden waar ze als loonarbeider in de fabrieken een bestaan zochten. Ze werden tot loonarbeiders gemaakt, terwijl ook deze mensen vroeger zelf over productiemiddelen en grondstoffen beschikten. Ze werden door de kapitalistische klasse allemaal onteigend.

Dit proces van het vormen van twee klassen langs de weg van de machinale productie, de onteigening van de handwerkers en boeren, de vorming van één klasse die over alle voorwaarden van de arbeid beschikt en zodoende voor zich *laat* werken, en het vormen van één klasse, die niets bezit dan de arbeidskracht, is wat Marx de oorspronkelijke accumulatie noemt.

Deze oorspronkelijke accumulatie bracht een zee van ellende over de arbeidersmassa's. De steden konden de toevloeiende mensenstroom niet verzwelgen, waardoor de treurigste woningtoestanden ontstonden bij lage lonen en ongehoord lange werkdagen. Maar: "De economische verhoudingen hebben de massa van de bevolking in arbeiders veranderd. De heerschappij van het kapitaal heeft voor deze massa een gemeenschappelijke situatie, gemeenschappelijke belangen geschapen. Zo is deze klasse reeds een klasse tegenover het kapitaal, maar nog niet voor zichzelf. In de strijd [...] vindt deze massa zich samen, vormt zich als klasse voor zichzelf. De belangen, die ze verdedigt worden klassenbelangen." (Marx: "Elend der Philosophie", Stuttgart, 1892, blz. 160).

Deze vorming van de twee klassen van kapitalisten en loonarbeiders zette zich tenslotte over heel Europa door. Het spreekt vanzelf, dat de klasse van de loonarbeiders nog in het geheel niet de val van het kapitalisme op haar vaandel kon schrijven. Ze waren zich voorlopig nog in het geheel niet bewust een bepaalde klasse te zijn, die voor eigen doeleinden te strijden had. In deze situatie ging het voor de meest bewuste arbeiders er om, de brede massa's hun klassenpositie duidelijk te maken, dat is hun klassenbewustzijn te wekken, dat is dat ze tezamen, als georganiseerde klasse, voor speciale arbeidersbelangen moesten strijden. Deze massa's moesten in de eerste plaats het begrip *organisatie* leren, een begrip, dat hen als vroegere zelfstandige handwerkers en boeren volkomen vreemd was. In

die dagen waren de vakverenigingen en de parlementaire partijen dus de aangewezen strijdorganen om dit klassenbewustzijn, het strijden voor eigen belangen, te wekken.

En in dit opzicht hebben ze dan ook een belangrijke rol vervuld. Het spreekt daarbij vanzelf, dat de partijen en de vakverenigingen de natuurlijke leiders waren van alle acties, die de massa's doorvoerden. De organisaties vormden slechts een kleine strijdbereide voorhoede, die nog geen andere belangen had dan deze massa's, die nog geen eer en aanzien in de burgermaatschappij genoot, maar die steeds door gevangenisstraf bedreigd werd, die een uitgestotene in de samenleving was.

De vroeger natuurlijke verhouding van massa en leiding, van beweging van de arbeiders en arbeidersbeweging, is in de tegenwoordige tijd tot een rem geworden voor de strikt om het naakte bestaan en voor de strijd om het communisme. Sinds 1918, dus al 20 jaren, namen de acties van de arbeiders praktisch alleen de vorm van "wilde" bewegingen aan, die door de vakverenigingen net zo hevig bestreden werden als door de bezittende klasse.

Ziehier de praktische demonstratie van het feit, dat de beweging van de arbeiders en de arbeidersbeweging niet meer samenvallen. De arbeidersbeweging kan niet meer de leider van de arbeiders zijn. De massa-toevloed naar de vakverenigingen na 1918, terwijl deze toch openlijk iedere strijd der arbeiders saboteerden, is echter de nawerking van de vroeger natuurlijke verhouding, die nu nog als traditie uit een vroeger tijdperk van de klassenstrijd voortleeft.

Het denken in organisaties

Toch heeft deze toevloed naar de vakbeweging na 1918 nog een andere zijde. In de afgelopen 100 jaar hebben de massa's niet alleen geleerd, dat in organisatie de kracht voor de strijd lag, maar organisatie bleek de kracht voor alle sociale groeperingen om zich te kunnen handhaven, in de strijd van allen tegen allen. 't Kapitaal organiseerde zich in grote kapitaalorganisaties (naamloze vennootschappen, kartels, concerns, banken). De boeren organiseerden zich in boerencoöperaties voor gemeenschappelijke inkoop en verkoop, voor het vastzetten van prijzen en het standaardiseren van hun producten; ze richtten coöperatieve fabrieken op, om hun grondstoffen te verwerken. En ook belangrijke functies van het individuele leven konden steeds meer alleen langs maatschappelijke weg, door organisatie bevredigd worden. Er verzezen verbruikcoöperaties, woningbouworganisaties, reisverenigingen, buurtverenigingen, sportorganisaties, muziekverenigingen tot aan viscolleges en kaartclubs. Om zich van geneeskundige help verzekeren, moet man lid zijn van een ziekenfonds. En om het gezin bij een sterfgeval niet te ruïneren, moet men lid zijn van een begrafenisfonds.

Zo heeft het kapitalisme ondanks z'n moraal van "ieder voor zich en god voor ons allen", het begrip *organisatie* er bij de brede massa's in de hoogkapitalistische landen dus wel diep ingehamerd. En dit vormt juist een van de grote verschillen met de economisch achterlijke landen. Op de duur vormt dit alzijdig organisatorisch vermogen veelbelovende vooruitzichten voor nieuwe maatschappelijke opbouw. Maar bij de nog burgerlijke geestesgesteldheid van de massa's op het ogenblik werkt het voorlopig nog zeer remmend op de ontwikkeling van de strijd van de arbeiders. Ze zien in de eerste plaats organisaties van verschillende kleur en met verschillende programma's. En omdat ze in het praktische leven geleerd hebben, dat de maatschappelijke beweging zich door middel van organisaties voltrekt, sluiten ze zich aan bij de organisatie, die het meest met hun inzichten overeenstemt.

De grote klassenbewegingen sinds 1917 hebben echter laten zien, dat de strijd tegen de kapitalisten en tegen het kapitalisme, de strijd voor de doorvoering van een planmatige productie en distributie op grondslag van de opheffing van de loonarbeid in het geheel geen partijzaak of vakverenigingszaak is.

De grote klassenbewegingen voltrokken zich zo goed als altijd buiten de wil van de partijen en vakverenigingen; zo goed als altijd *tegen* hun wil. En de organisatorische vormen (comités van actie, arbeidersraden) vielen dan ook altijd buiten het raam van de oude arbeidersbeweging, doordat de strijdende massa een klasseneenheid ging vormen, die alle grenzen van partijprogramma's en vakverenigingsstatuten doorbrak. De betekenis van de radencommunistische propaganda ligt daarom juist daarin, het strijden als klasseneenheid bewust te maken, ondanks de verschillen in godsdienstige of politieke overtuiging. Met andere woorden: de strijd als klasseneenheid staat boven alle partijen of vakverenigingen, de strijd kan alleen gevoerd worden als klasse tegen klasse.

En het is juist de rem voor de ontwikkeling van de arbeidersmacht, dat de massa's nog in de organisaties van de oude arbeidersbeweging denken, maar nog niet in de georganiseerde klassenmacht, de klasseneenheid van de arbeidersraden.

Groei van de oude organisaties

De pogingen om als klasse tegen klasse te strijden zien we gedurende de wereldoorlog voor het eerst op grote schaal optreden in de Russische revolutie van 1917. De volksmassa's kwamen in beweging, maar ze traden daarvoor niet toe tot de bestaande organisaties. Er ontstonden nieuwe strijdorganen: de arbeiders- soldaten- en boerenraden. Daarin waren alle politieke opvattingen aanwezig, waarom Lenin ze "centrales van de verwarring" noemde. De arbeidersraad van Petersburg, het bolwerk der revolutie, bestond voor 70% uit arbeiders die niet in de vakverenigingen waren georganiseerd. Hoe de vakverenigingen en de bolsjewistische partij deze arbeidersraden aan zich onderwierpen, hebben we elders aangegeven (zie hiertoe: "Grondbeginselen van de communistische productie en distributie", blz.128).

De tweede grote strijd als zelfstandige klassenbeweging treedt dan in Duitsland op in de periode van 1918 tot 1923. Een golf van wilde stakingen ging door het land en de strijdende massa's kozen daartoe hun zelfstandige stakingscomités. Het oude staatsapparaat stond onmachtig en de arbeidersraden van de massa's namen hier en daar de macht in handen. De sociaaldemocratie en de vakverenigingen trachtten echter, van de burgermaatschappij nog te redden, wat te redden viel en dus stelden ze zich aan het hoofd van de beweging. Ze wezen erop, dat geen nieuwe maatschappij uit een janboel kon ontstaan en dat deze *georganiseerd* moet worden. "Ohne Ordnung kein Sozialismus". De sociaaldemocratie verklaarde zich zeer verheugd, dat de arbeiders hun strijdeenheid in de arbeidersraden gevonden hadden, maar dat deze nu ook democratisch moesten worden samengesteld. De zetels in de arbeidersraden moesten daarom worden verdeeld tussen de sociaaldemocraten, de onafhankelijken, de communisten, de vakverenigingen en de coöperaties, al naar gelang van hun sterkte in het betreffende district. De arbeiders, die praktisch nog niet anders dan onder leiding van deze organisaties gestreden hadden, vlogen voor een aanzienlijk deel daarop in en zo wist de oude arbeidersbeweging de arbeidersraden tot een partijformatie der oude beweging te maken, waarmee ze op de duur tot een orgaan van de contrarevolutie werden.

Onder het geknoei in de arbeidersraden golfde de stakingsbeweging echter voort. En tegelijk voltrok zich daarbij een geweldige toevloed naar de verschillende organisaties, zowel naar de christelijke; als naar de sociaaldemocratische en de syndicalistische. Zo wordt bijvoorbeeld de groei van de sociaaldemocratische vakbeweging als volgt aangegeven:

1913	2.574.000 leden
1916	967.000 leden
1917	1.107.000 leden
1918	5.479.000 leden
1919	5 479 000 leden
1920	7.890.000 leden
1921	7.568.000 leden
1922	7.895.000 leden
1923	7.063.000 leden

Aanvankelijk scheen het, alsof de syndicalistische vakbeweging in Duitsland het verzamelbekken van de revolutionaire arbeiders zou worden. We hebben geen betrouwbare cijfers over het verloop van het ledental, maar van verschillende zijde wordt opgegeven, dat de organisaties tot 200.000 of 300.000 leden zouden zijn gegroeid. Daarbij is in het oog te vatten, dat de syndicalistische vakbeweging naar beroepen georganiseerd was, net als alle andere vakverenigingen, al waren deze beroepsorganisaties dan ook tot industriebonden verenigd, zoals dit trouwens ook bij de sociaaldemocratische vakverenigingen het geval was. Natuurlijk had ze ook een andere zienswijze omtrent de doorvoering van het socialisme, waarbij ze de propaganda voerde tegen iedere verovering van de politieke macht door de arbeiders en daarom iedere deelname aan parlementair werk van de hand wees.

Maar er was in de syndicalistische vakbeweging geen besef aanwezig, dat de arbeidersklasse voor de strijd tegen de kapitalisten en hun aanhang en voor de doorvoering van het socialisme andere organen nodig zou hebben dan de vakverenigingen.

In "Die Prinzipienklärung des Syndikalismus", blz. 3 (Berlin, 1920) verklaart Rudolf Rocker, dat de syndicalisten "in de vakvereniging geenszins een voorbijgaand product van de kapitalistische

maatschappij zien, maar de kiemcel van de toekomstige socialistische economische organisatie. De opbloei van de syndicalistische vakbeweging was echter slechts van heel korte duur. Na een jaar ging het snel bergaf en werd ze overvleugeld door een geheel nieuwe vorm van organisatie, die in de heftige klassenworsteling van de revolutie spontaan was ontstaan.

